

INFORME PRELIMINAR

Missió d'Observació Electoral Internacional Catalunya - Colòmbia

Primera volta de les Eleccions Presidencials a Colòmbia del 29 de maig

Barcelona, 8 de juny de 2022

MISSIÓ OBSERVACIÓ
ELECTORAL
INTERNACIONAL
CATALUNYA - COLÒMBIA

TAULA CATALANA
PER LA PAU I ELS
DRETS HUMANS
A COLÒMBIA

Disseny i maquetació: Joan Luzzatti

Data de publicació: juny de 2022

Missió impulsada per:

TAULA CATALANA
PER LA PAU I ELS
DRETS HUMANS
A COLÒMBIA

Amb la coordinació tècnica de:

Amb la col·laboració de:

Amb la participació de:

Grups parlamentaris participants:

Municipis i el Consejo Comarcal:

Ajuntament
de Castelldefels

Ajuntament de Granollers

AJUNTAMENT DE
SantCugat

Ajuntament
de Santa Coloma
de Gramenet

El Vallès Oriental
Consell Comarcal

Amb el suport de:

Ajuntament
de Barcelona

Generalitat
de Catalunya

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

FONS CATALÀ
DE COOPERACIÓ
AL DESENVOLUPAMENT

Aquest informe relata el treball de la Missió d'Observació Electoral Internacional Catalunya – Colòmbia (en endavant, Cat-Col) i avança unes primeres conclusions. La Missió ha estat impulsada per la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia¹. Arran de les peticions realitzades per part de les organitzacions socials colombianes i representants polítics del país, la Taula per Colòmbia va decidir acompanyar els comicis de 2022 amb una missió d'observació internacional per tal de contribuir així a garantir la integritat i la transparència de les eleccions. La Missió ha estat possible gràcies a la feina de les entitats de la Taula que han treballat en cooperació amb Colòmbia durant més de vint anys, així com les institucions catalanes que donen suport a Colòmbia.

La Missió Cat-Col va començar la seva tasca als comicis legislatius del març del 2022 amb el desplegament d'una missió de caire tècnic de cinc membres, i ha conclòs amb les eleccions presidencials del 29 de maig, amb una missió de 35 persones observadores representants de la societat civil catalana solidària amb Colòmbia i representants institucionals del Parlament, el Congrés dels Diputats, municipis i ens locals de Catalunya.

La Missió d'Observació Cat-Col ha observat els comicis d'acord amb els estàndards internacionals i la *Declaració de Principis per a l'Observació Electoral Internacional* i el *Codi de Conducta per a Observadors Electorals Internacionals*

adoptat a les Nacions Unides el 2005². **Les persones membres de la delegació abans del seu desplegament als territoris han participat en dues formacions**, una el 13 de maig i una segona a l'arribada a Bogotà el 27 de maig. Els observadors també han completat online el *Comprehensive Course for OSCE/ODHIR Observers*.

La Missió Cat-Col ha avaluat el procés electoral colombià d'acord amb el marc legal nacional i els principis i compromisos sobre eleccions democràtiques consagrats en els instruments regionals i internacionals que Colòmbia ha ratificat. Els principis d'aquests instruments requereixen garanties per a tots els ciutadans que inclouen:

- > el requisit d'un estat de dret i accés a la justícia;
- > el dret de tota la ciutadania a participar en el procés electoral - com a votants i/o candidats;
- > el dret a associar-se i reunir-se en grups d'interès i partits polítics en lliure circulació i campanyes;
- > la llibertat d'opinió i expressió amb accés a la informació del procés electoral; i
- > la seguretat ciutadana durant tot el procés electoral.

¹ Plataforma d'entitats i institucions catalanes que treballa per a contribuir des de Catalunya a la construcció d'una pau estable i duradora a Colòmbia.

² <https://www.ndi.org/sites/default/files/DoP-SPA.pdf>

El present informe preliminar conté consideracions derivades de l'observació directa dels equips i inclou, a més, informació extreta de les reunions i entrevistes dutes a terme a les diferents regions. La Missió s'ha reunit amb membres del *Consejo Nacional Electoral (CNE)*, magistrats i personal nacional i local de l'administració electoral, la *Registraduría Nacional del Estado Civil*, el *Ministerio de Interior*, la *Defensoría del Pueblo*, la *Procuraduría General de la Nación*, les Alcaldies dels municipis observats, les *Personerías* municipals, la *Misión de Observación Electoral (MOE)* i les seves delegacions territorials, càrrecs electes, l'Oficina de l'Alta Comissionada de Nacions Unides per als Drets Humans, la Missió de Verificació de l'ONU a Colòmbia, organitzacions socials, grups d'observació electoral nacional i internacional, acadèmics, *Comisión de la Verdad*, *Jurisdicción Especial para la Paz*, advocats de drets humans i representants de les forces públiques de seguretat.

Durant la jornada electoral les persones observadores en equips de dos han respost a diferents formularis que han omplert en paper i online i que han abastat l'obertura, la votació i el tancament dels col·legis electorals. Tota aquesta informació ha estat gestionada per la coordinadora dels observadors i per una analista de dades des de Barcelona.

Tots els membres de la Missió Cat-Col van ser acreditats pel *Consejo Nacional Electoral*.

I. Context polític

Les eleccions han tingut lloc en un context general de crisi socioeconòmica agreujada per la pandèmia de la COVID-19, que ha suposat un increment de la pobresa del 6.8 %³. Colòmbia registra la desigualtat d'ingressos més elevada entre tots els països de l'OCDE i la segona més alta entre els països d'Amèrica Llatina. A més, el conflicte armat continua en un procés de post signatura de l'Acord de Pau amb encara 22 estructures paramilitars vinculades al narcotràfic, així com altres grups armats il·legals com l'ELN i les dissidències de les FARC-EP. D'altra banda, en línia amb les iniciatives adoptades per a anteriors cites electorals, el 16 de maig l'ELN va anunciar un alto el foc a tot el país que va entrar en vigor el 25 de maig i va finalitzar el 3 de juny "perquè qui vulgui votar ho faci amb tranquil·litat"⁴ a més de comunicar que estan disposats a reprendre els diàlegs amb el Govern del nou President electe. Pel que fa a les dissidències de les FARC-EP, també van anunciar un alto el foc unilateral en un comunicat del 24 de maig que anava des del 25 de maig fins al 6 de juny detallant que "només es duran a terme accions defensives en cas que les unitats militars entrin a les seves àrees amb la missió d'atacar"⁵. La Missió no va tenir coneixement de cap anunci d'alto el foc per part de les *Autodefensas Gaitanistes de Colombia (AGC)*, amb presència a la regió d'Urabá i a Buenaventura.

3 Informe del Departamento Administrativo Nacional de Estadística (DANE) de abril del 2021.

4 <https://elpais.com/america-colombia/2022-05-16/el-eln-anuncia-un-cese-al-fuego-unilateral-durante-las-presidenciales-de-colombia.html>

5 <https://www.infobae.com/america/colombia/2022/05/25/dissidencias-de-las-farc-anunciaron-cese-al-fuego-y-vicepresidenta-dice-que-es-un-engano/>

D'ençà de la signatura de l'Acord de Pau de 2016 i fins al 9 de juny de 2022, el *Instituto de Estudios para el Desarrollo y la Paz* (INDEPAZ) ha registrat 330 massacres i 1.631 assassinats. D'aquestes 1.631 morts; 1.311 eren persones defensores de DDHH i lideratges socials⁶ i 320 signants de l'Acord de Pau⁷.

Les eleccions han estat condicionades també per l'esclat social que va suposar el *Paro Nacional* iniciat el 28 d'abril de 2021 durant el qual el Govern nacional va dur a terme una forta repressió contra els manifestants, vulnerant amb això el dret a la protesta⁸. Així mateix, de les mesures disposades en l'Acord de Pau entre el Govern colombià i les FARC-EP, només se n'ha implementat un 30 % en els darrers cinc anys, essent la Reforma Rural Integral, (Punt 1), i la participació política (Punt 2), els dos punts més descurats. Programes com els de *Desarrollo con Enfoque Territorial* i el *Nacional de Substitución de Cultivos de Uso Ilícito* han estat descapitalitzats. La primera volta de les eleccions presidencials del març va tenir lloc en un context de forta polarització i desconfiança pública en el procés electoral, conseqüència de les incorreccions verificades en els resultats preliminars i no oficials (*preconteo*) de les eleccions legislatives i de les narratives de possible frau desplegades tant per l'esquerra com per la dreta, en diferents etapes de les

eleccions generals. Els resultats de les legislatives varen donar una majoria a l'esquerra tant al Congrés com al Senat⁹.

El *paro armado* imposat pel grup paramilitar AGC entre el 5 i el 10 de maig¹⁰ va afectar greument l'ordre públic, limitant la campanya electoral, restringint la llibertat de moviment en algunes zones del nord-oest del país i afectant amb això els drets de participació durant els comicis del dia 29 de maig. La violència crònica exercida pels grups armats il·legals, i els enfrontaments entre ells, van seguir afectant la campanya a nombroses comunitats, en la seva majoria rurals, i van provocar el desplaçament de moltes persones condicionant amb això el seu dret de participació.

6 https://twitter.com/Indepaz/status/1534847552612454403?s=20&t=MCtEeTPA54EqXVlpiMt_fg

7 <https://twitter.com/Indepaz/status/1527458733013585931?s=20&t=-MskABQAIePSTHSsNtX-w>

8 La violència de la Fuerza Pública vulnera los derechos fundamentales en las protestas del Paro Nacional - Taula Colòmbia <https://www.taulacolombia.org/es/la-violencia-de-la-fuerza-publica-vulnera-los-derechos-fundamentales-en-las-protestas-del-paro-nacional/>

9 <https://elpais.com/internacional/2022-03-18/la-izquierda-agrandada-su-victoria-en-el-congreso-de-colombia.html>

10 <https://www.cinep.org.co/es/las-autodefensas-gaitanistas-de-colombia-una-amenaza-para-la-estabilidad-de-colombia/>

II. Marc legal

L'ordenament jurídic electoral ofereix en termes generals una base adequada per a la celebració d'eleccions democràtiques, incloent-hi garanties per a la participació de les dones, els pobles indígenes i les persones amb diversitat funcional¹¹. Colòmbia ha ratificat els tractats internacionals i regionals relatius a drets humans i estàndards electorals. El marc legal per a les eleccions parlamentàries està format per aquests, la Constitució Política de Colòmbia de 1991 (reformada en 52 ocasions), la Llei de Partits Polítics i Processos Electorals de 2011 i el Codi Electoral de 1986, que precedeix a la Constitució i que també ha estat subjecte a múltiples esmenes. El desembre de 2020 el Congrés va aprovar un nou codi electoral per suplir el de 1986 però la *Corte Constitucional* el va declarar inconstitucional el 21 d'abril després de més d'un any en espera de revisió i motivat per aspectes formals relacionats amb el procediment d'aprovació. La declaració d'inconstitucionalitat del Codi va impedir que s'introduïssin millores en camps com ara la selecció de *jurados electorales*, la fixació de terminis en el procés d'inscripció de candidats, la regulació de la violència contra la dona a la política o l'augment de les quotes de gènere per a les eleccions al Congrés.

Les eleccions presidencials estan regulades en la Llei de Garanties (996/2005) que prohibeix la reelecció presidencial i imposa un sistema de dues voltes. En aquesta Llei també queden paleses les contradiccions amb la Constitució de 1991, que va ser reformada al 2004 per permetre la reelecció i reformada el 2015 per a prohibir-la de nou.

La Constitució confereix al *Consejo Nacional Electoral* i a la *Registraduría Nacional del Estado Civil* potestat reglamentària en matèria electoral que resulta en nombroses resolucions electorals

¹¹ En l'apartat 2.3.2 de l'Acord de Pau s'estipula a:
"1. Promoure un exercici àmpliament participatiu de diagnòstic amb enfocament de gènere, dels obstacles que enfronten aquestes poblacions a l'exercici del dret al vot, i adoptar les mesures corresponents. 2. Adoptar mecanismes per facilitar l'accés als llocs de votació de les comunitats que habiten a zones allunyades i disperses". Cap dels dos punts s'ha implementat satisfactòriament.

III. Sistema electoral

La República de Colòmbia és una república unitària i descentralitzada organitzada en 32 departaments i una capital de districte, Bogotà. Colòmbia té un sistema de govern presidencial. El President de la República és el cap de l'executiu amb amplis poders. Nomena el Govern, que ha de rebre el suport del Congrés, que és bicameral: el Senat compta amb 108 membres i la Cambra de Representants amb 187. El president i els membres de totes dues cambres curuls són triats de manera directa per a un mandat de quatre anys.

El President i el Vicepresident són elegits per un període de quatre anys per majoria absoluta dels vots vàlids. Si cap candidat obté aquesta majoria absoluta en una primera votació, se celebra una segona volta després de tres setmanes. L'Acte Legislatiu 02/2015 va reintroduir la prohibició de la reelecció presidencial i va concedir una curul al Senat al segon candidat presidencial més votat. De la mateixa manera, el candidat a Vicepresident que queda en segon lloc obté una curul a la Cambra de Representants.

En les eleccions legislatives de 2022 es van afegir, per primera vegada des de l'Acord de Pau i amb quatre anys de retard, setze circumscripcions transitòries especials de pau –més conegudes com a *Curules de Paz*– als 167 municipis més afectats pel conflicte, amb l'objectiu de que les víctimes tinguin representació directa a la Cambra de representants. Els candidats a aquestes setze curules van ser víctimes reconegudes del conflicte i no haurien de tenir cap afiliació partidista. Aquestes eleccions a les *Curules de Paz* es tornaran a celebrar, per segona i darrera vegada, el 2026.

Registre de Votants

El dret de vot i les eleccions estan regulats en la Constitució. No obstant això, la presència de grups armats il·legals suposa un perill per al vot actiu en zones en les quals el conflicte continua viu. Així mateix, la norma general que estableix que no poden votar les persones condemnades per algun delictes mentre estiguin complint la pena és sens dubte desproporcionada i contrària als estàndards electorals internacionals al incloure qualsevol tipus de delictes. D'acord amb les dades del *Instituto Nacional Penitenciario y Carcelario*¹², actualment hi ha més de 73.000 presos condemnats en les presons del país i, més de 72.000 persones estan complint la presó domiciliària o amb un dispositiu de seguiment. Prop de 23.500 presos estan sindicats, és a dir empresonats però sense condemna. Mentre que els presos condemnats no poden votar, aquestes persones sindicades sí que tenen formalment el dret a vot intacte encara que a la pràctica poques vegades se'ls hi garanteix.

A més, la Constitució també estableix que no poden ser congressistes "els qui hagin estat condemnats en qualsevol època per sentència judicial, a pena privativa de la llibertat, excepte per delictes polítics o culposos" (Article 179.1 de la Constitució) cosa que també és desproporcionada i contrària als estàndards electorals internacionals en ser vitalícia i incloure a més a més qualsevol tipus de delictes.

¹² <https://www.inpec.gov.co/estadisticas/tableros-estadisticos>

El padró electoral va quedar conformat per 39 milions de persones, unes 182.338 més respecte a les legislatives, entre els quals s'inclouen els votants registrats a l'estranger que van poder votar en 68 països.

Registre de Candidats

El 13 de març de 2022 juntament amb les eleccions legislatives va haver-hi consultes intrapartidistes en les mateixes mesos electorals. En aquestes primàries els electors van poder escollir els candidats presidencials de les tres corrents polítiques principals: dreta (*Equipo por Colombia*), centre (*Centro Esperanza*) i esquerra (*Pacto Histórico*). En la primera volta de les eleccions presidencials del 29 de maig van concórrer els vencedors de les tres primàries celebrades el març -Gustavo Petro, del *Pacto Histórico*, Federico Gutiérrez, d'*Equipo por Colombia*, i Sergio Fajardo, de la coalició *Centro Esperanza*- i a més a més tres candidats de partits o independents que no van formar part de les consultes: Rodolfo Hernández, de la *Liga de Gobernantes Anticorrupción*, John Milton Rodríguez, de *Colombia Justa Libres!*, i Enrique Gómez Martínez, de *Salvación Nacional*. Luis Pérez, de la agrupació ciutadana *Colombia Piensa en Grande*, e Ingrid Betancourt, del partit *Verde Oxígeno*, que malgrat s'havien retirat de la carrera el 5 i el 20 de maig respectivament, van aparèixer al *tarjetón electoral* de votació.

Administració Electoral

L'organització electoral està formada pel CNE i la *Registraduría Nacional*. Tot i que cada institució disposa de les seves àrees de competència, a la pràctica la *Registraduría* té un perfil preponderant. El CNE és la màxima autoritat de l'Organització Electoral. Té com a missió regular i vetllar pel compliment de les disposicions de la Constitució i la llei en matèria electoral i garantir als ciutadans les condicions per a l'exercici dels drets electorals. La *Registraduría* és responsable de l'organització, operacions, logística, processament d'escrutinis i resultats electorals. També autoritza, planifica i realitza la instal·lació dels llocs de votació. El fet que el CNE no disposi d'autonomia financera i que alhora sigui l'òrgan de control de la *Registraduría* dificulta les seves funcions.

Dret a la participació política amb enfocament diferencial i de gènere

No hi ha barreres legals que obstaculitzin la participació política de les dones a Colòmbia. De les 39.002.239 persones registrades en el padró de votació, 20.111.908 eren dones i 18.890.331 homes.. Contravenint els compromisos internacionals assumits per Colòmbia, així com la legislació interna; la presència de la dona en llocs de lideratge en les institucions continua essent escàs. No han concorregut candidates a la presidència ni hi ha dones en els llocs directius del *Consejo Nacional Electoral* ni de la *Registraduría*. Per contra, a nivell base s'ha observat que la participació de la dona en el procés electoral ha estat significativa.

IV. Observació electoral

El 29 de maig, disset grups de la Missió d'Observació Electoral Cat-Col van informar des de 82 meses electorals de 42 centres diferents realitzant 99 observacions en àrees tant rurals com urbanes a les regions de Bogotà, Valle del Cauca, Norte del Cauca, Urabá i Magdalena Medio. Les persones observadores van poder observar sense restriccions l'obertura, la votació, el tancament i el *preconteo* de les meses visitades, per la qual cosa la Missió agraeix a les institucions encarregades de les diferents fases del procés la bona acollida així com la col·laboració brindada.

Els comicis van tenir un seguiment record tant d'observadors locals com internacionals. El CNE és l'encarregat de regular l'acreditació dels observadors, que poden presentar sol·licituds fins a deu dies abans de les eleccions que desitgin observar. Des del 2006, la Missió d'Observació Electoral (MOE), una plataforma d'organitzacions de la societat civil, ha observat ininterrompudament els processos electorals, aconseguint una gran estabilitat institucional que li ha permès exercir les seves activitats amb un nivell tècnic molt elevat. Aquestes inclouen el seguiment i anàlisi dels esdeveniments relacionats amb les eleccions al llarg de tot el cicle i la publicació d'informes i material estudis. La MOE Colòmbia va desplegar més de 3.688 observadors¹³ i va emetre el seu informe en relació amb la primera volta dels comicis presidencials el passat 29 de maig¹⁴.

Altres organitzacions de la societat civil que preparen també activitats d'observació electoral són les que integren l'*Alianza para la Veeduría Electoral*, conformada per la *Fundación Paz & Reconciliación*, la *Fundación Karisma*, l'*Extituto de Política Abierta*, *Cuestión Pública* i l'ex-magistrat del Consell Nacional Electoral Armando Novoa.

D'acord amb la *Registraduría*, el CNE va acreditar a més de 500 observadors internacionals¹⁵. A més de la Missió Cat-Col¹⁶ van desplegar observadores altres missions, amb les quals també es va col·laborar, com ara la *Misión de Observación Electoral del Interparlamentario por la Paz en Colombia* de l'Estat espanyol, la Missió d'Observació Electoral Colombia 2022 de la Unió Europea, l'Organització d'Estats Americans, el Centre Carter, la Unió Interamericana d'Organismes Electorals i la Fundació Internacional per a Sistemes Electorals.

La Missió Cat-Col va ser present en set municipis, inclòs Bogotà, de cinc regions molt diverses del país, quatre d'elles identificades per la *Defensoría del Pueblo* com d'alt risc i risc extrem¹⁷. Es va poder accedir a aquests territoris amb totes les garanties gràcies al vincle de treball històric i consolidat de les entitats que són part de la Taula Catalana.

¹³ <https://www.moe.org.co/un-equipo-de-observacion-de-3-539-personas-conforman-el-despliegue-de-la-moe-en-colombia-y-en-el-exterior-para-la-primer-vuelta-presidencial/>

¹⁴ <https://www.moe.org.co/informe-de-cierre-mision-de-observacion-electoral-observacion-electoral-moe-elecciones-a-presidencia-de-la-republica-primer-vuelta/>

¹⁵ <https://www.registraduria.gov.co/Mas-de-500-observadores-internacionales-acompanaran-las-elecciones.html>

¹⁶ <https://www.publico.es/internacional/cientos-ojos-internacionales-vigilaran-elecciones-presidenciales-colombia-alto-riesgo-fraude.html>

¹⁷ <https://www.defensoria.gov.co/es/nube/noticias/10752/Conozca-la-Alerta-Temprana-N%C2%BD0004-de-2022-Alerta-Temprana-Defensor%C3%ADas-riesgo-electoral-Elecciones-2022.htm>

En termes generals, la Missió destaca la professionalitat amb la qual el personal de l'administració electoral i les institucions presents als centres de votació visitats van portar a càrrec les seves tasques. L'horari oficial de votació va ser de 08:00 del matí a 16:00 hores. No es van observar demores en l'obertura de les meses de votació, tot i que diversos jurats de mesa no es van presentar i van haver de ser substituïts. Tampoc hi va haver retards en el tancament de les meses observades.

Durant la jornada electoral no es van reportar majors dificultats tècniques, i cap que posés en risc el desenvolupament normal de la votació, que va transcórrer de manera ordenada i amb pocs incidents. Tot i que els comicis del 29 de maig van transcórrer en un ambient general de tranquil·litat, aquest tret va ser alterat al departament del Meta, a la vereda *Nueva Colombia de Vista Hermosa*, on es va reportar l'assassinat d'una jurat de votació, Nelly Bedolla, que la Missió lamenta i condemna. L'atac fou atribuït a dissidències de les FARC¹⁸.

Ara bé, **la Missió constata que el context de violència preelectoral va afectar el dret de participació en algunes de les regions observades.** Concretament, les *Autodefensas Gaitanistas de Colombia* durant el *paro armado* entre el 5 i el 10 de maig va cancel·lar qualsevol acció de campanya electoral dels candidats presidencials, cosa que va provocar el desplaçament forçat de centenars de persones que no

van poder exercir el seu dret a vot per no tenir les garanties suficients, afectant amb això el seu dret de participació.

Respecte al registre biomètric, mecanisme d'identificació que dona garanties al procés electoral, en llocs de votació on s'havien instaurat en les passades eleccions legislatives, ara no hi eren. Per altra banda, en els llocs de votació, on sí que existia el registre biomètric, les persones que estaven gestionant-ho no podien votar, vulnerant amb això el seu dret a la participació.

Per altra banda, el fet que no s'imprimissin de nou els *tarjetones electorales* sense els dos candidats retirats i la no clarificació prèvia de com es produïa amb els vots dirigits a aquests dos candidats presidencials retirats, va afectar a la seguretat jurídica.

Durant la jornada electoral els protocols de seguretat sanitària es van complir a les ciutats i molt poc o gens en les àrees rurals. En varis dels col·legis observats hi havia nombroses meses electorals, agrupades, que feia que els votants s'amunteguessin en les cues i dins de l'espai, deixant la cabina electoral massa a la vista i afectant amb això el secret de vot.

Tot i que el desplegament de testimonis i observadors electorals va ser important, només es va coincidir amb ells en algunes de les meses. Cal destacar que a les zones rurals gairebé cap dels testimonis electorals duia l'acreditació corresponent. La Missió ha observat activitats de campanya al voltant dels centres de votació 29 de les meses observades, que corresponen a 6 dels 42 centres electorals observats.

¹⁸ <https://www.infobae.com/america/colombia/2022/05/30/dissidencias-de-la-s-farc-asesinan-a-jurado-de-votacion-en-vista-hermosa-meta/>

En diverses de les meses la Missió ha clissat a més l'ofertament de regals de baix cost a favor d'alguns dels candidats. Les observadores també reporten que hi ha hagut clars i freqüents indicis de compra de vot i/o intimidació, sobretot en les àrees rurals.

Abans i durant la jornada electoral, el desplegament de la força pública ha estat notori en tots i cadascun dels centres de votació. La Missió entén que la presència de membres uniformats i fortament armats dins i fora dels centres de votació pot ser intimidatòria per als votants a banda de ser una clara infracció del DIH (principi de distinció)¹⁹.

Els observadors van constatar que la majoria dels col·legis electorals eren en general físicament accessibles per a tothom. També van valorar positivament la resposta que es va oferir a les votants amb visibilitat limitada.

Pel que fa a la ubicació dels col·legis electorals, la Missió va evidenciar que l'accés a centres de votació en zones remotes era difícil obstaculitzant amb això el vot en algunes de les zones rurals observades.

En diverses de les meses, la Missió va reconèixer la participació de votants i membres de mesa de les NARP (Comunitats Negres, Afrocolombianes, Raizales i Palenqueres) i dels pobles indígenes. No es va tenir constància que hi haguessin votants dels pobles

Rom o Gitanos. Així mateix, no es va observar documentació electoral en cap de les llengües pròpies dels pobles indígenes.

A continuació es detallen per territoris els aspectes a ressaltar:

Valle del Cauca

La Missió va constatar el desplaçament forçat de més de 700 persones a Buenaventura, les quals no van poder votar. Les gestions fetes per la *Defensoría del Pueblo* de la zona per poder establir meses de vot especials per a aquestes persones a la zona on s'havien desplaçat no va fructificar, ja que es va al·legar que la força pública no considerava la zona d'origen com a insegura per a exercir el dret a vot.

En aquesta regió també es va conèixer la situació de 400 persones sindicades (empresonades però no condemnades), moltes de les quals van ser detingudes les setmanes prèvies als comicis, i que tampoc van poder exercir el seu dret al vot.

Nord del Cauca

Al Nord del Cauca la participació electoral va ser molt elevada amb una gran presència de població indígena i afrodescendent. A Santander de Quilichao es va observar àmplia presència de les forces armades de l'exercit nacional dins i fora dels col·legis electorals. Col·legis al voltant dels quals es van observar forts indicis de compra de vots. Així

¹⁹ <https://www2.cruzroja.es/documents/5640665/691578756/PRINCIPIOS.pdf/9483f93c-748a-27dc-9096-1cf4d8a98061?t=1627896739666>

mateix, la Missió va conèixer del desplaçament forçat de més de 500 persones de comunitats afrodescendents i camperoles, les quals es van trobar en greu risc de no poder exercir el seu dret a vot, tot i que finalment ho van aconseguir.

Com aspecte positiu, es destaca la *rueda pedagógica* impulsada per alguns *Cabildos* (autoritats) indígenes presents al municipi.

Urabá

Els municipis on es va realitzar l'observació electoral van ser Apartadó i Turbo, on es va coincidir amb observadors de la MOE. A Apartadó es van visitar sis col·legis electorals i l'equip d'observadores destaca la deficiència i mal estat i condicions dels col·legis situats en zones més humils i obreres. En alguns col·legis electorals de la zona urbana hi havia policia que escorcollava als votants en entrar. Mentre que a les zones rurals, on té jurisdicció l'exèrcit, els militars estaven situats prop de les meses i cabines electorals.

Magdalena Medio

L'observació electoral es va fer tant en llocs urbans com rurals de Cantagallo i San Pablo. La jornada es va desenvolupar pacíficament, tot i estar marcada per la violència preelectoral causada pel *paro armado* del grup paramilitar AGC. Tot i que la MOE havia qualificat Cantagallo com a municipi

de risc mitjà, arran del *paro armado* de les AGC va passar a tenir un risc alt, com el municipi de San Pablo²⁰.

Durant la jornada d'observació a San Pablo es va constatar que les persones no sabien molt bé a quina mesa havien d'anar a votar perquè es va eliminar la mesa de joves i de gent gran i per tant, no era la mateixa que a les legislatives. Una altra diferència respecte les eleccions de març és que a les legislatives hi havia control biomètric i a les presidencials no. En una de les meses observades, a l'hora de fer el *conteo*, es va trobar un paper que no corresponia al *tarjetón electoral*. Segons alguns testimonis, això podia ser fruit de l'ús de la pràctica del carrusel que permet canviar i controlar els vots.

Per altra banda, també va haver-hi indicis de compra de vots quan un elector va realitzar una foto al *tarjetón* abans de marcar la seva opció i també després.

Al voltant del col·legi electoral, es va veure campanya electoral a favor del candidat Rodolfo Hernández mitjançant cartells i publicitat en un vehicle. Finalment, esmentar que a les zones rurals, per la manca de suficients punts de votació i per la falta de mitjans per desplaçar-se a aquests pocs punts existents, agreujat per la falta de garanties de seguretat, la participació electoral es va percebre més baixa. A San Pablo, la Missió va coincidir amb quatre observadores de la MOE.

Bogotà

L'equip d'observació va destacar una jornada electoral tranquil·la, amb excepció d'alguns incidents observats en el recinte de votació de *Corferias*. El primer incident observat va ser a la "mesa de justícia" del recinte, on desenes de persones es queixaven de no poder exercir el seu dret a vot, tot i haver votat els anys anteriors, o bé no haver votat mai i creure que podien votar "per defecte" al recinte²¹. També es va constatar una possible irregularitat que afectaria la llibertat de vot i la permanent presència de membres de la policia dins la gran majoria dels col·legis electorals observats.

Resultats

La participació electoral, superior als exercicis previs, va ser del 54,91 %²² de la població colombiana apta per votar, amb una abstenció del 45,02 %. Fins al moment, cap dels contendents ha qüestionat els resultats provisionals que es desprenen del *preconteo* de la *Registraduría*, que donen la major quantitat de vots a Gustavo Petro, del *Pacto Histórico*, amb el 54,98 %, i a Rodolfo Hernández, del moviment *Liga de Gobernantes Anticorrupción*, el 28,15 %²³. Tots dos s'enfrontaran en una segona volta el 19 de juny.

21 Segons van manifestar votants i membres de la mesa de justícia, existeix una creença generalitzada que les cèdules no inscrites estan habilitades per votar al recinte de *Corferias*.

22 <https://www.registraduria.gov.co/La-diferencia-entre-el-preconteo-y-el-escrutinio-municipal-en-la-primera-vuelta.html>

23 <https://resultadosprepresidente1v.registraduria.gov.co/presidente/0/colombia>

RECOMANACIONS PRELIMINARS

A continuació, i partint de l'exposat en el text, s'esbossen les primeres recomanacions inicials de caràcter provisional i amb el ben entès que es presenten en funció de la seva possible aplicació en les properes eleccions:

Major presència institucional integral als territoris rurals, més enllà que la mera presència de força pública, per tal que aquesta població pugui exercir el seu dret de vot amb garanties de seguretat. Així mateix, establir els mitjans de transports adients per a aquelles comunitats amb menys recursos que no disposen d'un punt de votació proper. En aquest sentit, es necessari garantir que no hi hagi presència de membres de la força pública, tant de l'exèrcit com de la policia, dins els col·legis electorals.

Reforçar tots els mecanismes de prevenció disponibles per tal de mitigar els riscos de frau i violència electoral en tots aquells territoris que tant la *Defensoría del Pueblo*, com la MOE han identificat com a vulnerables, durant les jornades prèvies a la segona volta presidencial, tant el dia de les eleccions com després.

Assumir un compromís ferm de les dues candidatures amb la implementació de l'Acord de Pau i el diàleg per reprendre les negociacions amb l'ELN per tal de treballar per la construcció de pau als territoris més afectats pel conflicte armat.

Oferir la possibilitat de votar al personal contractat per realitzar la identificació biomètrica al col·legi electoral on estigui treballant tal com ja es fa amb els jurats i el personal de la mesa de justícia.

La Missió Cat-Col publicarà un informe final que inclourà altres consideracions i recomanacions per contribuir a la millora de les properes eleccions.

Annex I: Integrants de la Missió d'Observació Electoral Cat-Col

Parlament de Catalunya

- > **Aurora Madaula** (JuntsxCat)
- > **Ángeles Llive** (ERC)
- > **Jessica González** (En Comú Podem)

Congrés dels Diputats

- > **Mariona Illamola** (JuntsxCat)

Municipis

- > **Maria Petra Jiménez**. Tinent d'Alcaldesa de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet pel PSC
- > **Gemma Aristoy**. Regidora de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès per ERC
- > **Beth Meján**. Tècnica de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès
- > **Clara Quirante**. Regidora de l'Ajuntament de Castelldefels pel PSC
- > **Lourdes Carreras**. Tècnica de l'Ajuntament de Castelldefels

- > **Jordi Manils**. Vicepresident del Consell Comarcal del Vallès Oriental i regidor de l'Ajuntament de Montmeló per Canviem Montmeló
- > **Magalí Miracle**. Consellera Comarcal del Vallès Oriental. Primera tinenta d'Alcalde de l'Ajuntament de Sant Celoni per ERC
- > **Carme Barbany**. Tècnica de l'Ajuntament de Granollers i coordinadora de la xarxa Mayors for Peace

Entitats membres de la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia

- > **David Minoves**. Director del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament
- > **Toni Borrell**. Tèctic del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament
- > **Irene Zarza**. Tècnica del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament
- > **Oscar Mateos**. Membre de la Junta Directiva de l'Institut Català Internacional per la Pau
- > **Eugènia Riera**. Tècnica de l'Institut Català Internacional per la Pau

- > Ana Isabel Barrera. Secretaria tècnica de la Comissió de la Veritat de Colòmbia a Europa. Institut Català Internacional per la Pau
- > **Guifré Miquel**. Tècnic Institut Català Internacional per la Pau
- > **Laura Lorenzi**. International Action for Peace
- > **Natàlia Pelegrí**. International Action for Peace
- > **Irene Escudero**. Assemblea de Cooperació per la Pau
- > **Jordi Campabadal**. Intersindical-CSC
- > **Tomàs Gisbert**. Centre Delàs d'estudis per la Pau
- > **Maria Jesús Pinto**. Centre Delàs d'estudis per la Pau
- > **Xavi Cutillas**. Associació Catalana per la Pau
- > **Albert Company**. Associació Catalana per la Pau
- > **Fernando José Pérez**. Moviment per la Pau
- > **Jorge Salvador**. Moviment per la Pau
- > **Mario Marty**. Moviment per la Pau

ODEM - Coordinació Tècnica²⁴

- > **Mar Aguilera**. Cap tècnica de la Missió
- > **Mercè Castells**. Analista electoral
- > **Noemí Morell**. Analista legal

Taula Catalana per Colòmbia²⁵

- > **Sara Abril**, coordinació logística
- > **Alejandra Durán**, coordinació logística

²⁴ Des de Barcelona, Olga Sant. Analista de dades

²⁵ Des de Barcelona, Amaia García, coordinació i Maria Manyosa, comunicació

Annex II: Resultats dels formularis

https://datastudio.google.com/u/1/reporting/ef0626d1-4f3e-4623-bea5-0ddac8d9f2ca/page/p_ow9yndkcvc

**TAULA CATALANA
PER LA PAU I ELS
DRETS HUMANS
A COLÒMBIA**